

REPUBLIKA SLOVENIJA

INFORMACIJSKI
POOBlašČENEC

Dunajska cesta 22, 1000 Ljubljana

T: 01 230 9730

www.ip-rs.si

gp.ip@ip-rs.si

Številka: 007-17/2024/5 (zveza 007-59/2023)

Datum: 24. 5. 2024

Ministrstvo za delo, družine, socialne zadeve in enake možnosti
Direktorat za invalide
gp.mddsz@gov.si

ZADEVA: Predlog novega Zakona o osebni asistenci – EVA 2023-2611-0059 – MNENJE

ZVEZA: vaš e-dopis prejet dne 6. 5. 2021 in priloženo gradivo

Spoštovani,

na podlagi vašega zaprosila, 3. točke prvega odstavka 55. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2) ter 57. člena Uredbe (EU) 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba) v nadaljevanju posredujemo mnenje Informacijskega pooblaščenca (IP) k prejetemu dopolnjenemu predlogu novega Zakona o osebni asistenci – EVA 2023-2611-0059 (predlog ZOA-1), ki se nanaša na urejanje pravice do osebne asistencije in načina njenega uveljavljanja. Uvodoma ugotavljamo, da se vsebinsko številne določbe nanašajo na različne oblike obdelav osebnih podatkov tako uporabnikov osebne asistencije kot osebnih asistentov ter posebej tudi na vprašanja varstva širše pravice do zasebnosti uporabnikov, zlasti se na te vsebine nanašajo: 8., 10., 11., 12., 16., 20., 21., 22., 23., 26., 28., 30., 32., 35., 36., 37., 41., 42., 43. in 44. člen. V preostalem delu pa gre primarno za urejanje drugih vidikov urejanja in izvajanja osebne asistencije.

Glede na to, da je na nekaterih mestih predvideno urejanje obdelav na ravni podzakonskih aktov (npr. 7., 8., 14., 21., 26., 32. in 34. člen) IP zgolj iz previdnosti ponovno izpostavlja, da morajo biti v skladu z 38. členom Ustave RS in 6. členom ZVOP-2 nabor in namen zbiranja osebnih podatkov ter rok hrambe določeni z zakonom in ne zgolj s podzakonskim aktom. Dodatno poudarjamo, da morata biti vedno vsaka obdelava osebnih podatkov, kot tudi njeno urejanje na zakonski ravni skladna z načelom sorazmernosti. To med drugim pomeni, da je treba vedno na zakonski ravni npr. opredeliti minimalen potreben nabor podatkov in rok hrambe ter minimalen poseg v zasebnost, ki je primeren, učinkovit in potreben za uresničitev zakonitih ciljev obdelave.

V zvezi z vzpostavitvijo ocenjevalnega orodja, ki bi lahko predstavljalo obliko avtomatizirane obdelave osebnih podatkov posebne vrste ter avtomatiziranega odločanja o pravicah uporabnikov na njegovi podlagi, zelo verjetno pa gre tudi za uporabo sistema umetne inteligence pa IP opozarja posebej tudi na potrebo po spoštovanju zahtev 22. člena Splošne uredbe ter opredelitvi vseh ukrepov za zaščito pravic in svoboščin ter zakonitih interesov posameznikov, na katere se nanašajo osebni podatki, ki bodo predmet takšne obdelave (vključno s skrbjo za preprečevanja diskriminacije na podlagi takšne avtomatizirane obdelave). Dodatno IP opozarja, da bi lahko šlo za visoko tvegani sistem umetne inteligence, glede katerega IP z vidika pravočasne prepoznave vseh tveganj in ustrezne naslovitve vseh tveganj priporoča ne le izvedbo ocene učinka v zvezi z varstvom podatkov ampak oceno učinka na temeljne pravice, ki bo ob začetku uporabe že usklajene uredbe EU o umetni inteligenci sicer zahtevana za visoko tvegane sisteme umetne inteligence.

V nadaljevanju podajamo pripombe k nekaterim ključnim posameznim členom dopolnjenega predloga ZOA-1.

K 30. členu

Kot že pojasnjeno na sestanku 23. 4. 2024 na temo dopolnitev predloga ZOA-1, je nujno, da se v okviru dodelitve pravic po zakonu obdeluje zgolj nabor podatkov (še posebej to velja za osebne

podatke posebne vrste), ki je potreben, primeren in učinkovit glede na posamezne zakonite namene obdelave. V tem kontekstu predlagamo s ciljem zagotavljanja sorazmernosti posegov v zasebnost v zvezi z obravnavo vlog iz tega člena dopolnitev tretjega stavka prvega odstavka in 3. točke prvega odstavka 30. člena predloga ZOA-1, kot navajamo v nadaljevanju:

»... Vloga vsebuje v tem členu navedene osebne podatke in dokazila v obsegu, ki je v konkretnem primeru nujno potreben za odločitev o pridobitvi pravice do osebne asistencije:

3. zdravniška potrdila oziroma tiste dele zdravstvene dokumentacije ali dokumentacije o uporabi medicinsko-tehničnih pripomočkov, ki so nujno potrebni za izkazovanje vrste in stopnje invalidnosti oziroma za dokazovanje dolgotrajne telesne, duševne, intelektualne ali senzorične okvare ter za dokazovanje vlagateljeve potrebe po osebni asistenci;

...«.

K 36. členu

Podobno kot v primeru 30. člena, velja tudi v zvezi s ponovno oceno upravičenosti do osebne asistencije po 36. členu predloga ZOA-1, da se v okviru dodelitve pravic po zakonu obdeluje zgolj nabor podatkov (še posebej to velja za osebne podatke posebne vrste), ki je potreben, primeren in učinkovit glede na posamezne zakonite namene obdelave. V tem kontekstu predlagamo s ciljem zagotavljanja sorazmernosti posegov v zasebnost v zvezi z obravnavo vlog iz tega člena dopolnitev petega odstavka 36. člena predloga ZOA-1, kot navajamo v nadaljevanju:

»(5) Ponovna ocena se izvede v skladu s postopkom, kot je določen za postopek uveljavljanja pravice do osebne asistencije, na podlagi zdravstvene dokumentacije, ki je v konkretnem primeru nujno potrebna za odločitev. V primeru, da gre za ponovno oceno na podlagi vloge vlagatelja zaradi spremembe v zdravstvenem stanju uporabnika, mora ob vlogi priložiti zdravstveno dokumentacijo, ki ni starejša od šest mesecev. Z odločbo o ponovni oceni pravice do osebne asistencije se uporabniku lahko prizna drugačen (večji, enak ali manjši) obseg ur in drugačna opredelitev vrst storitev osebne asistencije, ki so mu bile priznane z veljavno odločbo, oziroma do storitev osebne asistencije ni upravičen. V primeru, da se uporabniku z odločbo o ponovni oceni prizna manjši obseg ur ali do storitev osebne asistencije ni upravičen, mnenje komisije iz 34. člena tega zakona vsebuje obrazložitev razlogov za zmanjšanje ali odvzem pravice.«.

K 41. členu

IP izpostavlja, da izhaja vsebina določb prvega odstavka že iz samega ZVOP-2, zato podvajanje te vsebine v prvem odstavku ni smiselno in predlagamo, da se prvi odstavek črta.

Glede drugega odstavka opozarjamo, da ni jasno, kaj naj bi pomenilo razvoj in izvajanje osebne asistencije, za katera naj bi se podatki obdelovali v anonimizirani obliki (torej v obliki, na podlagi katere posameznik ni določen oz. določljiv).

Zato s ciljem zagotavljanja jasnosti dikcije in zakonske določenosti obdelav osebnih podatkov ter zagotavljanja pravne varnosti posegov v zasebnost predlagamo bistveno preoblikovanje 41. člena, in sicer:

- črtanje prvega odstavka.
- spremembo drugega odstavka 41. člena predloga ZOA-1, npr. kot navajamo v nadaljevanju:

»Za namene načrtovanje vrste in obsega storitev osebne asistencije ter spremljanje doseganja kazalnikov uspešnosti se podatki, ki se zbirajo na podlagi tega zakona, obdelujejo v anonimizirani obliki, ki onemogoča identifikacijo posameznika.«.

- ter dodatek besedila (bodisi kot dodaten odstavek bodisi kot dodaten stavek zgornjega besedila), ki bo določalo, kdo naj bi takšne anonimizirane podatke pripravljali, za koga (npr. izvajalci za ministrstvo) ter po čigavem navodilu.

V nasprotnem primeru določba nima smisla oz. po glede na dosedanje izkušnje pri njenem izvajanju zagotovo prihajalo do nejasnosti in težav, saj je za pripravo podatkov za namene iz tega člena potrebna najprej obdelava osebnih podatkov, pri čemer ni jasno, kdo naj bi jo izvajal in po čigavem naročilu in v kakšni obliki.

K 42. členu

Predlagamo, da določite rok hrambe podatkov v registru izvajalcev osebne asistencije.

K 43. členu

Glede na pojasnila na sestanku 23. 4. 2024 na temo dopolnitev predloga ZOA-1 predlagamo, da jasneje določite tako naloge izvajalcev osebne asistence kot naloge centrov za socialno delo v zvezi s centralno zbirko podatkov.

Možna oblika preoblikovanja besedila drugega in tretjega odstavka bi bila na primer na način kot navajamo spodaj, pri čemer glede morate besedilo ustrezno dopolniti glede na odgovornosti posameznih deležnikov in načrtovane podatkovne tokove:

»(2) Ministrstvo, centri za socialno delo in izvajalci osebne asistence so skupni upravljavci centralne zbirke podatkov. Dolžnosti vsakega od njih z namenom izpolnjevanja obveznosti v skladu s predpisi o varstvu osebnih podatkov določa zakon. Centri za socialno delo so odgovorni za vnos in točnost podatkov iz ... točke prvega odstavka tega člena v centralno zbirko podatkov.«.

»(3) Izvajalec osebne asistence je odgovoren za vnos in točnost podatkov iz ... točke prvega odstavka tega člena v centralno zbirko podatkov za uporabnike osebne asistence in osebne asistente pri tem izvajalcu osebne asistence in lahko obdeluje podatke iz centralne zbirke podatkov za namen izvajanja storitev osebne asistence.«.

Predlagamo, da izpostavljene vidike in skrbi v tem mnenju in v mnenju na predloženo oceno učinkov v zvezi z varstvom podatkov upoštevate pri nadaljnji pripravi predloga ZOA-1 in smo na voljo za morebitna dodatna pojasnila,

Mojca Prelesnik, univ. dipl. prav.,
informacijska pooblaščenka

Pripravila:
Alenka Jerše, univ. dipl. prav.
namestnica informacijske pooblaščenke